

Komedie není sranda

Pokus o úvahy-fejeton amatéra nad tím, jaké nástrahy komedie herci přináší.

Divák chodí na divadelní komedie minimálně z jednoho důvodu a tím je smích. Pokud od komedie nečekáme nějaký hlubší podtext nebo smysl, doufáme, že nás aspoň pobaví. Jakmile je v programu napsáno, že se jedná o komedii, popřípadě se jedná o známý komediální text, někteří lidé počítají s tím, že se budou smát. Když jsem začala navštěvovat divadla pravidelně, zjistila jsem, že ne vždy se tak stane. Samozřejmě se musí počítat s tím, že každý nemá tentýž smysl pro humor a představení zkrátka nemůže sednout všem divákům stejně. Jelikož jsem si ale párkrát prožila peklo, chodím teď na komedie spíše se strachem. Místo, abych počítala s tím, že to bude vtipné, tak v to naopak doufám. U amatérských souborů to platí dvojnásob.

Něco takového mě napadlo, když jsme u nás v divadle, kde je většina amatérů, popřípadě studentů DAMU, začali zkoušet komedii Benátky pod sněhem od francouzského dramatika Gilla Dyreka. Ale tak co, zkusit se má všechno. A hlavně se pokusit to udělat co nejlépe.

Prvotní strach opadl poměrně brzy (ale po té se nespočetněkrát dostavil znovu). Po první a druhé čtené zkoušce jsme odjeli mimo Prahu na soustředění, kde jsme se s týmem pořádně seznámili. I když jsem se s většinou znala již dobře, po čase jsem za tenhle výjezd vděčná. Sehranosti a umění na sebe reagovat a poslouchat se, jsme docílili právě tady. Samozřejmě se to časem viditelně zlepšuje.

Po veselém nazkoušení, premiéře a několika více či méně povedených reprízách, můžu říct, že dobře zahrát komedii není sranda. A to ani neříkám, že bych to zahrála dobře- do sebehodnocení a hodnocení inscenace se radši pouštět nehodlám.

Nevím jak profesionální divadlo, ale některé amatérské soubory si myslí, že komedie je jednoduchá. Je to vděčný žánr, nic složitějšího na přemýšlení, na dlouhé rozbory a diváci se pobaví. Omyl. To, že je samotný text vtipný, rozhodně neznamená, že tak bude vypadat i výsledný tvar na jevišti. Zkrátka spoléhat se na dobře napsaný text nestačí. Není nic horšího, než když herec pouze odříkává text a občas se u toho nějak pitvoří. Divák není zas tak hloupý, dojde mu, že tam byl asi napsán vtip, ale jelikož byl špatně zahrán, tak se stal trapnem. Výhoda a zároveň velká potíž je v tom, že zpětnou vazbu od diváků dostává herec již během představení - smíchem. Jakmile se u komedie nikdo nesměje, poplácání po zádech a „upřímná“ pochvala po představení herce neoblažne. Pokud se diváci smějí, je jasné, že energie představení bude úplně jiná a herci si to začnou užívat. Ovšem i tady nastává trochu problém. Ve chvíli, kdy je představení nakopnuté, sál se otrásá smíchy, herci stoupá sebevědomí a začnou ho napadat různé „vychytávky“. Samozřejmě, díky drobné improvizaci nebo nepatrným detailům je každé představení jiné a ozvláštněné, ale ve chvíli kdy se začne herec předvádět, začíná se představení bortit. V některých případech k tomu může strhnout i své herecké partnery, kteří mají pocit, že buď málo hrají, nebo by se měli vyrovnat, a poté se z

představení stává podivný cirkus. Inu nestačí jen samotný text, ale střílet do lidí každý vtip jako cvičená opice, také není na místě.

Další věcí, kterou jsem si během zkoušení uvědomila, je načasování a přesnost. Špatně intonovaná věta, nebo pozdní příchod na scénu může znamenat buď pouhý nepovedený vtip a nebo větší katastrofu - nechtěné pauzy. Pauzy, které jsou v inscenaci úmyslné, například k vygradování trapna mezi postavami, by měly být zahrané, tak aby divák věděl, že se jedná o schválnost. Ve chvíli, kdy se ale čeká například na něčí příchod, nebo vypadne text a není nikdo schopen situaci zachránit, tempo celého představení padá a musí se znovu dohánět. Naopak správné vyslovení věty a dobře načasovaný pohled nebo gesto, může krásně vést k předání vtipu do publika a následně pak ke smíchu.

Důležitou věcí, kterou jsem již zmínila, je napojenost a sehanost herců. Bez vzájemného cítění, vnímání a poslouchání ostatních hereckých partnerů je veškerá práce naprosto zbytečná. To by se samozřejmě dalo říci i o jiných žánrech než je komedie. Ve chvíli kdy na sebe ale herci nereagují, neudržují oční kontakt, když je potřeba, nevzniká mezi nimi žádná energie a pro vtip je tu opět jen málo místa. Navíc při vzájemném napojení je poté mnohem jednodušší vybruslit ze situací, jako je například onen zapomenutý text.

Nemalou nástrahou pro amatéry (předpokládám, že profesionální herci s tím již umí pracovat) je ztráta kontroly nad vlastním smíchem. Jakmile se herci odbourají, je konec. A občas je to velice těžké, hlavně ve chvíli, když se herci rozesmívají navzájem - neúmyslně nebo schválně. Proto je důležité mít klidnou hlavu a koncentrovat se.

Myslím si, že zahrát si v komedii, je zkouška ohněm. Držet zuby nehty svůj smích na uzdě, neutéci z jeviště po prvním zkaženém vtipu, nevšímat si veškerého trapna kolem sebe a tak bych mohla pokračovat ještě dlouho. Nechci používat klišé ve smyslu „důležité je si to užít“. Důležité bude spíš se s tím sžít - s textem, situacemi, hereckými partnery, s (ne)smějícím se divákem, s (ne)záměrným trapnem a pak trochu doufat, že tam trocha toho talentu bude. Vlastně jsem dost ráda, že nemám tu možnost shlédnout naši výslednou inscenaci, nerada bych se nachytala, jak dělám přesně to, co pokládám za špatné. Mám ale tu čest vidět své kolegy, které si nemůžu vynachválit - takže aspoň 75% obsazení je pro diváka koukatelné. Ale to už zacházím do hodnocení, které nemůže být jiné než subjektivní. Zkrátka když se to podaří (nebo si to aspoň myslíte), tak vás to jednoduše potěší. Ostatně jako po každém představení.